

3. Derde bijeenkomst over gender stereotype verwachtingen

Gender stereotype verwachtingen zijn een belangrijke determinant voor een homonegatieve houding.

KERNBOODSCHAP van deze les: je hoeft niet je houding ten opzichte van *homoseksualiteit* te veranderen maar wel je houding tegenover lesbische, homo, bi of transgender personen (LHBT-ers). (theoretische onderbouwing komt uit Sociaal Cognitieve Domein Theorie die empirisch is onderbouwd door Heinze & Horn 2009 en Horn 2008)

Voor de acceptatie van LHBT-personen is het belangrijk dat mannen ook 'vrouwelijke' eigenschappen mogen hebben, en dat vrouwen zich 'mannelijk' kunnen gedragen. De woorden vrouwelijk en mannelijk staan tussen aanhalingstekens want wat typisch vrouwelijk is en wat typisch mannelijk is, wordt vooral bepaald door tradities in een cultuur. Een man die veel werk maakt van zijn uiterlijk, kan een man met een vrouwelijke eigenschap genoemd worden omdat het vooral vrouwen zijn die veel werk maken van hun uiterlijk. Dus moet de acceptatie van vrouwelijke mannen en mannelijke vrouwen bevorderd worden. Dit gebeurt met onderstaande interventie door:

- 1) leerlingen onderscheid laten maken in drie domeinen (conventioneel, moreel en persoonlijke keuze) van sociale kennis die een rol spelen wanneer je je mening over iets of iemand vormt;
- 2) leerlingen inzicht geven in het conflict tussen het conventionele domein, het morele domein en persoonlijke keuze (autonomie).

Drie domeinen

De drie domeinen van sociale kennis zijn: het morele domein, het domein van persoonlijke keuzes en het conventionele domein. Het domein van morele kennis gaat over individuele (mensen)rechten en rechtvaardigheid. Het zijn regels die op iedereen in elke situatie van toepassing zijn. Zo heeft iedereen het recht op een leven zonder geweld en discriminatie. De regels in het morele domein zijn niet gebaseerd op persoonlijke voorkeuren. Het is moreel onjuist om te zeggen 'vandaag heb ik zin om bejaarden fatsoenlijk te behandelen' omdat iedereen in elke situatie recht heeft op een fatsoenlijke behandeling.

In het domein van persoonlijke keuzes gelden wel de regels van iemands persoonlijke voorkeuren: smaak, gevoel. Persoonlijke voorkeuren zijn keuzes die voortkomen uit iemands privéleven en die niet goed of fout kunnen zijn. Zo is het niet goed of fout om de muziek van Marco Borsato mooi te vinden; het is niet goed of fout om je haar blauw te verven of om een tatoeage te nemen. Over al deze dingen kunnen mensen wel van mening verschillen. Die meningsverschillen gaan dan over wat mooi of lelijk is. Persoonlijke voorkeuren ten aanzien van homoseksualiteit gaan over de vraag: zijn seks en seksualiteit privé zaken in iemands leven, of niet.

Het conventionele domein gaat over regels en tradities binnen een samenleving of cultuur. Conventies of gewoonten bepalen wat we normaal vinden in een sociale groep. In het verkeer in Nederland geldt de regel om rechts te rijden. Links rijden is fout. Maar de verkeersregels kunnen ook veranderd worden door af te spreken om voortaan links te rijden. En dan wordt rechts rijden fout. Gewoontes in een samenleving van de manier waarop mannen en vrouwen zich gedragen, zijn ook niet goed of fout. Toch worden die gewoontes vaak opgevat als goed of fout. Een man met make up is in de ogen van veel mensen fout, of geen echte man. Een vrouw met elk weekend een andere partner, vinden veel mensen niet goed.

Groep, gevoel, respect

Omdat er in het dagelijks leven niet gesproken wordt over domeinen van sociale kennis, heb ik voor deze derde les de vertaalslag gemaakt naar drie soorten reacties op een situatie.

Een morele reactie is een reactie die respect voor de individuele rechten van de ander vooropstelt. Het zijn reacties met als uitgangspunt: hoe doe ik de ander geen pijn? hoe zou ik me voelen als ik in zijn of haar plaats was?

Een conventionele reactie is een reactie die de tradities in een samenleving voorop stelt. Ik heb dit een reactie vanuit de groep genoemd.

Een reactie vanuit persoonlijke voorkeur heb ik een reactie vanuit gevoel genoemd. Persoonlijke smaak en voorkeuren kunnen meestal alleen onderbouwd worden vanuit gevoel. Een reactie vanuit gevoel is ook vaak een reactie zonder dat je er bij nadent. Iets roept een goed gevoel of een afkerig gevoel op.

De drie soorten reacties worden besproken in de derde les door foto's te tonen die verschillende reacties oproepen. Bij het bespreken van de foto's gaat het er om dat de leerlingen nadenken over hun eigen reactie op de afbeelding. Het is niet zinvol om te gaan raden wie of wat de persoon of personen op de foto zijn.

Vragen voor de leerlingen:

-wat zegt je gevoel als je naar deze foto kijkt? = het domein van persoonlijke voorkeur

-voor wie of wat op deze foto moet je respect hebben? = het morele domein

-is er iets anders dan 'normaal' op deze foto? = het conventionele domein

Voorbeeld van reacties naar aanleiding van de foto

Persoon 1: 'Mannen met hun haar in een bles vind ik eeeeecht niet kunnen, wat een *loser*!'

Persoon 2: 'Ohja? Nou, maar je kunt iemand toch niet veroordelen om de manier waarop hij z'n haar heeft?!'

Persoon 1: 'Alle normale mannen hebben hun haar toch kort, en zeker niet in een bles.'

- Mannen met hun haar in een 'bles' dat kan voor mijn gevoel gewoon niet;
- Ik mag iemand niet veroordelen om de manier waarop hij zijn haar draagt (respect)
- Mannen horen hun haar kort te knippen en zeker niet met een 'bles' (groepsregels over mannen; conventioneel)

Er is een conflict tussen AAN DE ENE KANT wat jij persoonlijk mooi vindt, in combinatie met de gewoontes van haardracht voor mannen met AAN DE ANDERE KANT je mag iemand niet veroordelen op basis van zijn (of haar) haar

Vragen voor de leerlingen:

- wat zegt je gevoel als je naar deze foto kijkt?
- voor wie of wat op deze foto moet je respect hebben?
- is er iets anders dan 'normaal' op deze foto?

Voorbeeld 2 (foto boven van twee donkere mannen) mogelijke reacties:

- Wat een ontzettende nichten, die lopen er mee te koop!;
- Ik mag mensen niet veroordelen vanwege de manier waarop ze zich vermaken (respect)
- Aan zulke hemdjies en hoe ze er bijstaan kun je zien dat het homomannen zijn (groepsregels)

Vragen voor de leerlingen:

- wat zegt je gevoel als je naar deze foto's kijkt?
- voor wie of wat op deze foto moet je respect hebben?
- wat is er anders dan 'normaal' op deze foto?

Voorbeeld van reacties op de foto's van een lesbisch gezin:

Persoon 1: 'Ik vind dat kinderen opgevoed moeten worden met hun biologische vader, of in elk geval 'n vader.'

Persoon 2: 'Ohja? Nou, maar in Nederland zijn er heel veel verschillende manieren waarop mensen een kind krijgen en hun kind opvoeden. Al die kinderen en ouders verdienen respect.'

Persoon 1: 'Kan wel zijn, maar ik wed dat 99% van de mensen met een gezin bedoelt: een vader, moeder en een of meer kinderen!'

In de les over verschillende soorten reacties moet ruimte zijn voor de dilemma's van leerlingen zelf. Onderstaande stellingen zijn voorbeelden van de tweestrijd waar een leerling voor kan komen te staan bij wel of niet respectvol om kunnen gaan met LHBT medeleerlingen.

De leerlingen bespreken de stellingen met elkaar in groepjes. Ze gaan na of de dilemma's ook voor hen gelden.

1. Ik wil niemand discrimineren maar,
Ik word zelf voor homo / lesbisch uitgemaakt als ik niet meedoe met grapjes maken over homomannen en lesbische vrouwen (en ik heb het recht om daar niet voor te willen worden aangezien)
2. Lesbische vrouwen, homoseksuele mannen, biseksuelen en transgenders zijn net als heteroseksuele mannen/jongens en vrouwen/meisjes op de eerste plaats mensen en daarom gelijk aan elkaar maar,
Mijn geloof zegt me dat homoseksualiteit een zonde is
Mijn gevoel zegt me dat homoseksualiteit toch niet normaal is
3. Mannen / jongens en vrouwen / meisjes hebben dezelfde rechten om mee te doen en mee te praten in de samenleving maar,
In mijn cultuur hoort het nu eenmaal zo dat mannen en vrouwen zich apart gedragen en aparte taken hebben.
4. Ik kan met een homoseksuele medeleerling hier op school over gewone dingen praten maar,
Dat wil ik niet want dan ben ik bang dat ze me gaan versieren
Dat wil ik niet want dan word ik zelf voor homo aangezien
5. Ik wil mijn lesbische klasgenoot geen pijn doen maar,
ik ben gewoon bang dat ze verliefd op me zal worden

Vul de stelling aan door er achteraan te plakken: DAAROM

1. Ik wil niemand discrimineren
2. Lesbische vrouwen, homoseksuele mannen, biseksuelen en transgenders zijn net als heteroseksuele mannen/jongens en vrouwen/meisjes op de eerste plaats mensen en daarom gelijk aan elkaar
3. Mannen / jongens en vrouwen / meisjes hebben dezelfde rechten om mee te doen en mee te praten in de samenleving
4. Ik kan met een homoseksuele man of een homoseksuele leerling hier op school over gewone dingen praten
5. Ik wil mijn lesbische klasgenoot geen pijn doen

LAGERHUISDEBAT

In plaats van het bespreken van de stellingen 1 t/m 5 kunnen de leerlingen ook een Lagerhuisdebat doen.

Twee rijen stoelen worden tegenover elkaar gezet (5 of 6 stoelen). Een rij is vóór de stelling, de andere rij is tegen de stelling. Leerlingen gaan op de stoelen zitten. Als een leerling iets wil zeggen dan staat hij of zij op. Pas als de voorzitter van het debat de leerling aanwijst om iets te zeggen, mag die leerling zijn / haar mening geven.

Een geschikte stelling voor een debat is bijvoorbeeld 'Mannen / jongens horen geen make up te gebruiken'